
Povinné príspevky do Fondu ochrany vkladov ako jeden z faktorov ovplyvňujúcich finančnú situáciu komerčných bánk

Ol'ga Kadlečíková¹

Abstrakt

Fond ochrany vkladov bol zriadený zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Do obchodného registra Okresného súdu Bratislava I bol zapísaný dňa 10.10.1996 ako právnická osoba. Fond nie je štátnym fondom a nie je financovaný zo štátneho rozpočtu. Fond je zo zákona poverený zabezpečovaním a výkonom činností súvisiacich s ochranou vkladov fyzických osôb a zákonom vymedzených právnických osôb, uložených v bankách a pobočkách zahraničných bánk, ktoré sú účastníkmi systému ochrany vkladov v Slovenskej republike, a to najmä sústreďovanie finančných príspevkov od bánk a pobočiek zahraničných bánk do Fondu ochrany vkladov a nakladanie s týmito finančnými príspevkami, poskytovanie náhrad za nedostupné vklady v bankách a v pobočkách zahraničných bánk v rozsahu a za podmienok ustanovených zákonom o ochrane vkladov a Všeobecnými podmienkami vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné bankové vklady.

Kľúčové slová

Fond ochrany vkladov, chránené vklady, príspevky bánk

Abstract

Deposit Protection Fund was set up by the Act of the National Council of Slovak Republic No. 118/1996 Coll. on the deposit protection, amended by several other subsequent acts and regulations. It is registered with the Companies Register at the District Court in Bratislava as of 10th October 1996 as a legal entity. Fund is not a government fund and is not financed from the state budget. Deposit Protection Fund is legally empowered to organize and execute activities related to the protection of deposits of private individuals and legal entities held in banks and foreign bank branches, who participate in the deposit protection system in the Slovak Republic. These are in particular accumulation of financial contributions from banks and foreign bank branches, providing compensation for inaccessible deposits in banks and foreign bank branches within the scope and under the terms stipulated by the Deposit Protection Act and the General Terms and Conditions for compensation payments for inaccessible bank deposits protected by law.

Key words

Deposit Protection Fund, protected deposits, financial contributions from banks

JEL classification

G21, G28

¹ Ing. Ol'ga Kadlečíková, PhD., Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, olga.kadlecikova@euba.sk.

1 Úvod

Fond ochrany vkladov vznikol 10. októbra 1996 na základe zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ochrane vkladov“) ako právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky zapísaná do obchodného registra. Pri svojom vzniku bol zriadený ako neštátny fond, ktorý sústreďuje a spravuje peňažné príspevky bánk a pobočiek zahraničných bánk na poskytovanie náhrad za nedostupné vklady fyzických osôb uložené v bankách a v pobočkách zahraničných bánk. Do roku 2001 boli chránené len neanonymné vklady fyzických osôb. Vklady fyzických osôb podnikateľov ani vklady právnických osôb chránené neboli. V roku 2001 sa do zákona o ochrane vkladov jeho novelizáciou (zákonom č. 492/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) doplnili ustanovenia, ktorými sa rozšíril okruh chránených vkladov aj o vklady presne vymedzených právnických osôb, ktorých činnosť nie je a priori zameraná na dosahovanie zisku. Ochrane vkladov podliehali vklady týchto právnických osôb – nadácií, neinvestičných fondov, neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, občianskych združení a spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestorov. Okruh chránených vkladov sa postupne rozšíril a podľa aktuálne platného znenia zákona o ochrane vkladov (k 1.6.2017) podliehajú zákonnej ochrane neanonymné vklady všetkých fyzických aj právnických osôb s výnimkou vkladov finančných inštitúcií a orgánov verejnej moci. V súčasnosti Fond ochrany vkladov tvorí inštitucionálnu časť zákonného systému ochrany vkladov v Slovenskej republike. Je zo zákona o ochrane vkladov poverený zabezpečovaním a výkonom činností súvisiacich s ochranou vkladov uložených v bankách a pobočkách zahraničných bánk, ktoré sú účastníkmi systému ochrany vkladov v Slovenskej republike.

Dňa 15. októbra 2015 nadobudol účinnosť zákon č. 239/2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Touto novelou zákona o ochrane vkladov sa zásadne zmenila metodika výpočtu ročných príspevkov účastníkov systému ochrany vkladov do Fondu ochrany vkladov. Podľa novej metodiky účastníci systému ochrany vkladov po prvý krát platili príspevky do Fondu ochrany vkladov v roku 2016.

Cieľom príspevku je analýza vplyvu povinných ročných platieb príspevkov do Fondu ochrany vkladov na finančnú situáciu účastníkov systému ochrany vkladov v roku 2015, t. j. pred zmenou metodiky výpočtu ročných príspevkov, v porovnaní s rokmi 2016 a 2017, t. j. po zmene metodiky výpočtu ročných príspevkov do Fondu ochrany vkladov.

Pri vyhodnocovaní vplyvu ročných platieb príspevkov do Fondu ochrany vkladov na finančnú situáciu komerčných bánk sme použili najmä metódu analýzy verejne dostupných štatistických údajov o výške ročných platieb príspevkov a ich následnou komparáciou pred zavedením zmeny metodiky ich výpočtu a po zmene metodiky výpočtu sme identifikovali kľúčové faktory ovplyvňujúce ich výšku s vyčíslením ich vplyvu na finančnú situáciu komerčných bánk.

2 Systém ochrany vkladov v Slovenskej republike

Systém ochrany vkladov v Slovenskej republike inštitucionálne zastrešuje Fond ochrany vkladov. Jeho činnosť je zameraná najmä na:

- sústreďovanie finančných príspevkov od bánk a pobočiek zahraničných bánk, ktoré sú účastníkmi systému ochrany vkladov a nakladanie s týmito finančnými príspevkami,

- poskytovanie náhrad za nedostupné vklady v bankách a v pobočkách zahraničných bánk v rozsahu a za podmienok ustanovených zákonom o ochrane vkladov a Všeobecnými podmienkami vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné bankové vklady, ktoré boli po udelení predchádzajúceho súhlasu Bankovej rady Národnej banky Slovenska 12.10.2011 schválené Radou Fondu ochrany vkladov.

Fond ochrany vkladov nie je štátnym fondom. Zdrojmi jeho financovania sú:

- príspevky od účastníkov systému ochrany vkladov,
- výnosy z použitia peňažných prostriedkov naakumulovaných vo fonde, vrátane príjmov z predaja štátnych cenných papierov nakúpených Fondom ochrany vkladov,
- úvery od Národnej banky Slovenska alebo iných – komerčných bánk prípadne aj z Garančného fondu investícií,
- prostriedky získané na základe uplatnenia práv Fondu ochrany vkladov voči banke, za ktorú fond vyplatil náhrady vkladov vkladateľom,
- návratné finančné výpomoci a dotácie zo štátneho rozpočtu na podporu plnenia úloh fondu a systému ochrany vkladov.

2.1 Účastníci systému ochrany vkladov v Slovenskej republike

Povinnými účastníkmi systému ochrany vkladov v Slovenskej republike sú **banky so sídlom na území Slovenskej republiky**, ktoré prijímajú vklady. Vkladom sa podľa zákona o ochrane vkladov rozumie pohľadávka fyzickej osoby alebo právnickej osoby určenej týmto zákonom (ďalej len „vkladateľ“) na výplatu peňažných prostriedkov, ktoré banke alebo pobočke zahraničnej banky zveril vkladateľ pri bankovom obchode vykonanom vo svojom mene a na svoj účet alebo ktoré banka alebo pobočka zahraničnej banky prijala ako sumy platobných operácií alebo iné platby v prospech vkladateľa, a to vrátane úrokov a iných majetkových výhod spojených so zverením týchto peňažných prostriedkov. Vkladom sa rozumie aj spoločný vklad vedený bankou pre viac vkladateľov a notárska úschova uložená v banke, ak spĺňajú náležitosti stanovené zákonom o ochrane vkladov.

Povinnosť zúčastniť sa na systéme ochrany vkladov v Slovenskej republike neplatí pre banku so sídlom v Slovenskej republike v rozsahu vkladov prijatých jej pobočkou umiestnenou v štáte, ktorý nie je členským štátom Európskej únie alebo iným zmluvným štátom Európskeho hospodárskeho priestoru (ďalej len „členský štát“) a v ktorom je zákonná povinnosť chrániť vklady, podľa práva tohto štátu bez ohľadu na systém ochrany vkladov v Slovenskej republike.

Účastníkmi systému ochrany vkladov v Slovenskej republike sú podľa zákona o ochrane vkladov nasledujúce banky so sídlom na území Slovenskej republiky:

- Československá obchodná banka, a.s.,
- Prima banka Slovensko, a.s.,
- OTP Banka Slovensko, a.s.,
- Poštová banka, a.s.,
- Privatbanka, a.s.,
- Slovenská sporiteľňa, a.s.,
- Tatra banka, a.s.,
- Všeobecná úverová banka, a.s.,
- ČSOB stavebná sporiteľňa, a.s.,
- Prvá stavebná sporiteľňa, a.s.,
- Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s.,
- Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a.s.

Pobočky zahraničných bánk, ktoré vykonávajú svoju činnosť na území Slovenskej republiky, sú povinné zúčastniť sa na systéme ochrany vkladov a platiť príspevky do Fondu ochrany vkladov v celom rozsahu, ak v nich uložené vklady:

- nie sú chránené v štáte, v ktorom má zakladajúca zahraničná banka svoje sídlo, alebo
- sú chránené v štáte, v ktorom má zakladajúca zahraničná banka svoje sídlo v menšom rozsahu, ako to ustanovuje zákon o ochrane vkladov; toto ustanovenie sa nevzťahuje na pobočky zahraničných bánk, ktoré požívajú výhody jedného bankového povolenia podľa práva Európskej únie.

Pobočka zahraničnej banky nie je povinná zúčastniť sa na systéme ochrany vkladov podľa zákona o ochrane vkladov, ak v nej uložené vklady sú chránené v štáte, v ktorom má zakladajúca zahraničná banka svoje sídlo najmenej v rozsahu podľa zákona o ochrane vkladov a za predpokladu, že je zaručená vzájomnosť.

Pobočka zahraničnej banky, ktorá na území Slovenskej republiky prijíma vklady na základe požívania výhod jedného bankového povolenia podľa práva Európskej únie, sa za podmienok vymedzených zákonom o ochrane vkladov môže dobrovoľne zapojiť do systému ochrany vkladov v Slovenskej republike na účel zabezpečenia zvýšenej ochrany vkladov v rozsahu, v ktorom ochrana vkladov podľa pravidiel systému ochrany vkladov v Slovenskej republike presahuje celkovú najvyššiu možnú výšku náhrady za nedostupné chránené vklady alebo presahuje okruh chránených vkladov podľa pravidiel systému ochrany vkladov v členskom štáte, na území ktorého má sídlo príslušná zahraničná banka (ďalej len „domovský systém ochrany vkladov“). Na účely tohto zapojenia sa vyžaduje písomná zmluva medzi fondom, inštitúciou domovského systému ochrany bankových vkladov a zahraničnou bankou, ktorej pobočka sa zapája do systému ochrany vkladov v Slovenskej republike.

Ak sa pobočka zahraničnej banky, ktorá na území Slovenskej republiky prijíma vklady na základe požívania výhod jedného bankového povolenia podľa práva Európskej únie, dobrovoľne zapojí do systému ochrany vkladov v Slovenskej republike, tak predmetom platenia ročného príspevku alebo mimoriadneho príspevku do fondu a predmetom poskytovania náhrad zo systému ochrany vkladov v Slovenskej republike sú len vklady prijaté na území Slovenskej republiky a chránené zákonom o ochrane vkladov, a to len v rozsahu, v ktorom ochrana vkladov podľa pravidiel systému ochrany vkladov v Slovenskej republike presahuje celkovú najvyššiu možnú výšku náhrady za nedostupné chránené vklady alebo presahuje okruh chránených vkladov podľa pravidiel domovského systému ochrany vkladov.

Aktuálne ani jedna pobočka zahraničnej banky nie je účastníkom systému ochrany vkladov v Slovenskej republike, nakoľko od 30. decembra 2010 sú vklady v bankách v Slovenskej republike a v ďalších krajinách Európskej únie chránené jednotne do výšky 100 000 eur.

Zároveň to znamená, že vklady v pobočkách zahraničných bánk vykonávajúcich činnosť na území Slovenskej republiky sú chránené podľa pravidiel domovského systému ochrany vkladov v členskom štáte, na území ktorého má zahraničná banka svoje sídlo.

Povinnosť zúčastniť sa na ochrane vkladov, a teda platiť na tento účel príspevky do Fondu ochrany vkladov, vzniká banke alebo pobočke zahraničnej banky dňom prijatia prvého zákonom chráneného vkladu.

2.2 Chránené vklady

Chránený vklad vrátane spoločného vkladu musí byť podľa záznamov banky v jej informačnom systéme alebo vo vkladateľovom doklade o vkladovom vzťahu vedený ešte pred dňom, keď sa vklady stanú nedostupnými, najmenej v rozsahu nasledovných údajov:

- meno, priezvisko, rodné číslo (alebo dátum narodenia) a adresa trvalého pobytu vkladateľa, ak je vkladateľom fyzická osoba,

- názov, identifikačné číslo, ak je pridelené, a adresa sídla vkladateľa, ak je vkladateľom právnická osoba ktorej vklady sú chránené zákonom o ochrane vkladov, ako aj označenie úradného registra alebo inej úradnej evidencie, v ktorej je táto právnická osoba zapísaná a číslo zápisu do tohto registra alebo evidencie.

Ochrana bankových vkladov sa vzťahuje na vklady potvrdené vkladnými knižkami na meno, vklady na vkladových účtoch a bežných účtoch (vrátane sporožirových), vklady potvrdené cennými papiermi na meno, ktoré nie sú prijaté na obchodovanie na trh burzy cenných papierov, na notársku úschovu ak prijímateľom má byť osoba, ktorej vklady sú chránené zákonom o ochrane vkladov ako aj na spoločné vklady, ak spĺňajú zákonné podmienky zákona o ochrane vkladov.

Časť vkladov v bankách je nechránená, pričom podľa zákona o ochrane vkladov (§ 3 ods. 4) medzi tieto patria tie, pri ktorých banky nedisponujú príslušnými identifikačnými údajmi o vkladateľoch, a ďalej nasledujúce vklady:

- vklad, ktorý je finančným nástrojom podľa zákona o cenných papieroch,
- vklad, ktorého istina nie je splatná v nominálnej hodnote,
- vklad banky vykonaný vo vlastnom mene a na vlastný účet vrátane vkladu, ktorý je vlastným zdrojom financovania banky,
- vklad nadobudnutý v dôsledku trestnej činnosti, za ktorú bol páchatel' v trestnom konaní právoplatne odsúdený,
- vklad finančnej inštitúcie (napríklad finančné holdingové spoločnosti, zmiešané finančné holdingové spoločnosti, platobné inštitúcie, správčovské spoločnosti),
- vklad obchodníka s cennými papiermi,
- vklad poisťovne a zaist'ovne,
- vklad subjektu kolektívneho investovania,
- vklad dôchodkovej správčovskej spoločnosti vrátane majetku v dôchodkovom fonde,
- vklad doplnkovej dôchodkovej spoločnosti vrátane majetku v doplnkovom dôchodkovom fonde,
- vklad orgánov verejnej moci,
- vklad vo forme dlhového cenného papiera vydaného bankou alebo vo forme vlastnej zmenky alebo šeku.

Banky sú povinné poskytovať vkladateľom informácie o ochrane vkladov prostredníctvom informačného formulára, ktorý je jednotný a štandardizovaný, a to pred každým uzatvorením zmluvy o vklade a následne raz ročne. Banka zároveň vkladateľovi v každom výpise z účtu potvrdí, či jeho vklad je alebo nie je chránený.

2.3 Náhrada za nedostupný vklad

Vklad sa považuje za nedostupný, ak je:

- uložený v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, ktorá bola Národnou bankou Slovenska vyhlásená za neschopnú vyplácať vklady. Národná banka Slovenska vyhlási banku za neschopnú vyplácať vklady ak banka nie je schopná vyplácať vklady počas 48 hodín napriek použitiu svojich likvidných prostriedkov vrátane povinnej minimálnej rezervy, a ak sa preukáže trvalý nedostatok likvidity banky alebo ak sa nenájdu možnosti na odstránenie dočasného nedostatku likvidity;
- uložený v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, v ktorej bolo pozastavené nakladanie s vkladmi v dôsledku rozhodnutia konkurzného súdu vydaného v konkurznom konaní.

Dňom kedy sa vklady v banke stali nedostupnými sú pozastavené všetky transakcie týkajúce sa existujúcich vkladov v danej banke (týka sa aj operácií cez platobné karty), transakcie ohľadom pohľadávok a záväzkov banky ako takej, ale aj uzatváranie nových zmlúv. Výnimku má len prijímanie splátok na úvery, ktoré už banka poskytla, tento stav trvá až do skončenia vyplácania náhrad.

V prípade nedostupnosti vkladov zabezpečuje Fond ochrany vkladov **náhradu jednému vkladateľovi** alebo inej oprávnenej osobe, najviac však **do výšky 100 000 eur** súhrnne za všetky jeho zákonom chránené nedostupné vklady v jednej banke, pričom chránené sú okrem vkladov v danej banke aj úroky a iné majetkové výhody spojené s vkladmi. Výška samotnej náhrady však závisí aj od záväzkov vkladateľa voči banke, pretože tie sa takisto, ako aj premlčané vklady, najmä nesplatené úvery, poplatky a iné záväzky ku dňu, keď sa vklady v banke stali nedostupné, odrátajú od súčtu vkladov a úrokov. Vyplatený je teda iba kladný rozdiel medzi pohľadávkami a záväzkami vkladateľa voči banke.

Vklady, ktoré majú zákonom o ochrane vkladov (§ 9 ods. 6) vymedzené osobitné sociálne účely (tzv. **osobitné vklady**) sú **kryté v ich plnej výške**, t. j. prípadne aj nad sumu 100 000 eur. Osobitné vklady sú napr. vklady preukázateľne pochádzajúce z prevodu alebo prechodu nehnuteľnosti určenej na bývanie, vklady nadobudnuté z dedičského konania, z vena, z darovania pri uzavretí manželstva, z odplatného prevodu z bezpodielového spoluvlastníctva manželov, z vyplatenia výnosov z investovania majetku zo starobného dôchodkového sporenia, z jednorazového vyrovnania z doplnkového dôchodkového sporenia, z poistného plnenia alebo náhrada škody spôsobenej trestným činom alebo krivým obvinením za podmienky, že k nedostupnosti týchto vkladov dôjde v období do 12 mesiacov od ich pripísania na účet vkladateľa a vkladateľ zároveň informuje banku o účele osobitného vkladu.

Prostriedky na výplatu náhrad za nedostupné vklady sa vo Fonde ochrany vkladov sústreďujú z finančných príspevkov účastníkov systému ochrany vkladov vo fonde príspevkov, ktorý predstavuje akumulované zdroje Fondu na ochranu vkladov na prípadné vyplácanie náhrad.

3 Príspevky účastníkov systému ochrany vkladov do Fondu ochrany vkladov

Dňa 15. októbra 2015 nadobudol účinnosť zákon č. 239/2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Touto novelou zákona o ochrane vkladov sa prebrali ustanovenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/49/EÚ zo 16. apríla 2014 o systémoch ochrany vkladov, ktorej cieľom je odstránenie rozdielov v pravidlách týkajúcich sa systémov ochrany vkladov v členských štátoch Európskej únie.

Nová smernica o systémoch ochrany vkladov predstavuje medzistupeň smerom k budovaniu tretieho piliera bankovej únie (Prisecaru, P., 2014), ktorým bude jednotný európsky systém ochrany vkladov, a ktorý tak doplní prvé dva piliere bankovej únie – jednotný mechanizmus dohľadu a jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií.

Zákonnými zmenami boli upravené podmienky financovania systému ochrany vkladov najmä pokiaľ ide o príspevky bánk. Banky sú povinné uhradiť do Fondu ochrany vkladov tieto príspevky:

- vstupný príspevok,
- ročný príspevok,
- mimoriadny príspevok.

Vstupný príspevok je jednorazový príspevok banky v sume 35 000 eur. Vstupný príspevok je banka povinná uhradiť do 30 dní odo dňa vzniku povinnosti zúčastniť sa na ochrane svojich vkladov.

Ročný príspevok je opakujúci sa príspevok banky.

Mimoriadny príspevok je príspevok banky, ktorý slúži na doplnenie zdrojov fondu určených na výplatu náhrad za nedostupné vklady, a to v prípade potreby doplnenia zdrojov fondu na výdavky z dôvodu výplaty náhrad za nedostupné vklady alebo z dôvodu splácania úveru použitého na zabezpečenie výplaty náhrad za nedostupné vklady. Mimoriadne príspevky sú banky povinné uhradiť v lehotách určených rozhodnutím fondu.

Peňažné prostriedky fondu sú uložené na osobitných účtoch v Národnej banke Slovenska. Peňažné prostriedky fondu, ktoré sú uložené na týchto osobitných účtoch, nepodliehajú výkonu exekučného rozhodnutia a sú z neho vylúčené.

3.1 Ročné príspevky do Fondu ochrany vkladov v roku 2015

Výšku ročného príspevku na príslušný rok pred zmenou metodiky jeho výpočtu určoval Fond ochrany vkladov pre všetky banky vopred na celý rok, a to najneskôr do 20. decembra predchádzajúceho roka, a bol pre všetky banky rovnaký. Podľa zákona o ochrane vkladov musel Fond ochrany vkladov určiť jeho výšku najmenej v sadzbe 0,01 % z hodnoty chránených vkladov v banke, a to podľa priemerného stavu vkladov za predchádzajúci štvrtrok pred dňom splatnosti ročného príspevku alebo príslušnej splátky z ročného príspevku. Ročné príspevky banky povinne uhrádzali v pravidelných štvrtročných splátkach, vždy najneskôr do 20. dňa prvého mesiaca kalendárneho štvrtroka.

V roku 2015 banky platili ročný príspevok do Fondu ochrany vkladov vo výške 0,03 % z hodnoty chránených vkladov. Ku koncu roku 2015 pred nadobudnutím účinnosti novely zákona o ochrane vkladov predstavovala suma chránených vkladov za celý bankový sektor hodnotu 40,02 mld. eur. V roku 2015 banky uhradili do Fondu ochrany vkladov ročný príspevok v sume 8,6 mil. eur.

$$\begin{aligned} & \text{Ročný príspevok do Fondu ochrany vkladov za rok 2015} \\ & = 0,03 \% \times \text{hodnota chránených vkladov v bankách} \end{aligned}$$

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa zákona o ochrane vkladov a rozhodnutia Fondu ochrany vkladov

Získané zdroje z príspevkov bánk Fond ochrany vkladov sústreďuje vo fonde príspevkov, ktorý predstavuje akumulované zdroje na prípadné vyplácanie náhrad. Ku koncu roka 2015 bolo vo fonde príspevkov zúčtovaných 245,3 mil. eur. Vlastné finančné zdroje Fondu ochrany vkladov predstavovali 0,67 % podiel na krytých vkladoch.

3.2 Ročné príspevky do Fondu ochrany vkladov v roku 2016

Od roku 2016 výšku ročného príspevku na príslušný kalendárny rok určuje Fond ochrany vkladov pre každú banku zvlášť a to najneskôr do 1. apríla kalendárneho roka, za ktorý sa príspevky majú platiť, pričom Fond ochrany vkladov určuje ročný príspevok pre jednotlivé banky najmenej vo výške 0,01 % zo sumy chránených vkladov v príslušnej banke, a to pri zohľadnení rizikového profilu banky. Rizikový profil banky sa prvýkrát v podmienkach ochrany vkladov na Slovensku zohľadňoval v roku 2016. Každá banka od tohto roku platí diferencovaný príspevok v závislosti od jej rizikového profilu. Údaje o stupni rizika príslušnej banky dostane Fond ochrany vkladov od Národnej banky Slovenska. Ročný príspevok je banka

povinná uhradiť Fondu ochrany vkladov vždy najneskôr do 15. júna príslušného kalendárneho roka.

Ročné príspevky jednotlivých bánk do Fondu ochrany vkladov sú vypočítavané podľa nasledujúce vzorca:

$$Ci = CR \times ARWi \times CDi \times \mu$$

Zdroj: Usmernenie Fondu ochrany vkladov č. 1/2016 Metodika výpočtu ročných príspevkov bánk do Fondu ochrany vkladov.

kde:

Ci = ročný príspevok od banky „i“

CR = sadzba príspevku rovnaká pre všetky banky v danom roku je percentuálna sadzba, ktorú má zaplatiť banka. Jej nastavenie má zabezpečiť dosiahnutie cieľovej úrovne sumy dostupných finančných prostriedkov a čo najrovnomernejšie rozloženie ročných príspevkov v príslušných rokoch, a to až do dosiahnutia cieľovej úrovne. Fond stanovuje sadzbu príspevku každoročne. Sadzba príspevku je vypočítaná ako:

$$CR = \text{ročná cieľová úroveň} / \text{súčet krytých vkladov}$$

Zdroj: Usmernenie Fondu ochrany vkladov č. 1/2016 Metodika výpočtu ročných príspevkov bánk do Fondu ochrany vkladov.

V sadzbe príspevku sú náležite zohľadnené fázy stability bankového sektora, fáza hospodárskeho cyklu a vplyvy určovaných príspevkov na stabilitu bankového sektora Slovenskej republiky, a to na základe údajov zistených Národnou bankou Slovenska.

$ARWi$ = súhrnná riziková váha pre banku „i“, vyjadruje rozdiely v rizikách, ktoré vznikajú bankám. Údaje o súhrnnej rizikovej váhe príslušnej banky zisťuje Národná banka Slovenska na základe údajov banky za kalendárny rok, ktorý o dva roky predchádza kalendárny rok splatnosti tohto príspevku.

CDi = kryté vklady pre banku „i“, vyjadrujú priemerný stav krytých vkladov v príslušnej banke za kalendárny rok, ktorý bezprostredne predchádza kalendárny rok splatnosti ročného príspevku. Priemerný stav krytých vkladov sa vypočíta nasledovne:

$$CDi = \frac{\text{súčet vykázaných mesačných stavov krytých vkladov banky ku koncu kalendárneho mesiaca v kalendárnom roku}}{12}$$

Zdroj: Usmernenie Fondu ochrany vkladov č. 1/2016 Metodika výpočtu ročných príspevkov bánk do Fondu ochrany vkladov.

μ = vyrovnávací koeficient rovnaký pre všetky banky v danom roku, je koeficientom, ktorým sa upravuje výška celkových ročných príspevkov (Ci) tak, aby dosiahla ročnú cieľovú úroveň v prípade, keď by celková suma ročných príspevkov bola príliš vysoká alebo príliš nízka.

Výšku príspevkov určuje Fond na ochrany vkladov tak, aby k 3. júlu 2024 suma finančných prostriedkov Fondu na ochranu vkladov dosiahla minimálne cieľovú úroveň 0,8 % z hodnoty všetkých krytých vkladov.

V roku 2016 banky po prvý krát platili do Fondu ochrany vkladov diferencované príspevky, t. j. príspevky, ktoré odrzkadľujú ich rizikový profil. Výška ročného príspevku je počnúc týmto rokom vypočítaná pre každú banku individuálne. V roku 2016 bola sadzba príspevku CR 0,03 % z priemerného objemu chránených vkladov za rok 2015. Ku koncu roka suma chránených vkladov za celý bankový sektor predstavovala 42,21 mld. eur, čo predstavuje nárast chránených vkladov oproti roku 2015 o 2,19 mld. eur, t. j. o 5,5 %. Banky v roku 2016 uhradili do Fondu ochrany vkladov ročný príspevok vo výške 9,4 mil. eur, čo predstavuje nárast o 0,8 mil. eur (9,3 %) oproti roku 2015.

Ku koncu roka 2016 bolo vo fonde príspevkov zúčtovaných 254,4 mil. eur. Vlastné finančné zdroje Fondu ochrany vkladov predstavovali 0,66 % podiel na krytých vkladoch. Na dosiahnutie cieľovej úrovne chýba ešte 0,14 %.

3.3 Ročné príspevky do Fondu ochrany vkladov v roku 2017

Metodika výpočtu povinných príspevkov do Fondu ochrany vkladov bola v roku 2017 rovnaká ako v predchádzajúcom roku. V roku 2017 bola sadzba príspevku CR 0,01 % z priemerného objemu chránených vkladov za rok 2016. Ku koncu roka 2017 predstavoval objem chránených vkladov sumu 44,84 mld. eur, čo predstavuje nárast chránených vkladov oproti roku 2016 o 2,63 mld. eur, t. j. o 6,2 %. V roku 2017 banky uhradili do Fondu ochrany vkladov ročný príspevok vo výške 2,97 mil. eur, čo predstavuje pokles o 6,43 mil. eur (pokles o 68,4 %) oproti roku 2016. Zníženie objemu odvedených prostriedkov do Fondu ochrany vkladov v roku 2017 oproti roku 2016 bolo zapríčinené znížením sadzby príspevku CR z 0,03 % v roku 2016 na 0,01 % v roku 2017. Ku koncu roka 2017 bolo vo fonde príspevkov Fondu ochrany vkladov zúčtovaných 257,3 mil. eur. Vlastné finančné zdroje Fondu na ochranu vkladov predstavovali 0,63 % podiel na krytých vkladoch.

4 Záver

Banky so sídlom na území Slovenskej republiky a aj zákonom o ochrane vkladov určené pobočky zahraničných bánk sú povinnými účastníkmi systému ochrany vkladov v Slovenskej republike a z toho im vyplýva povinnosť platiť do tohto systému príspevky. Zo všetkých podnikateľských subjektov pôsobiacich v národnom hospodárstve Slovenskej republiky sú banky jedinými subjektmi, ktoré sú takéto príspevky povinné platiť. Povinné platenie príspevkov do Fondu ochrany vkladov je jedným zo špecifických faktorov zaťažujúcich finančnú a výnosovú situáciu bánk na rozdiel od iných podnikateľských subjektov, ktoré takúto povinnosť nemajú.

Účastníci systému ochrany vkladov sú povinní platiť príspevky do fondu príspevkov, v ktorom sa sústreďujú zdroje Fondu ochrany vkladov potrebné na prípadné vyplácanie náhrad za nedostupné vklady. Od roku 2016 určuje výšku ročného príspevku na príslušný kalendárny rok Fond ochrany vkladov pre každú banku zvlášť, a to pri zohľadnení rizikového profilu danej banky. Jeho výška závisí od:

- jednotnej sadzby príspevku každoročne stanovenej Fondom ochrany vkladov tak, aby sa zabezpečilo dosiahnutie cieľovej úrovne sumy finančných prostriedkov dostupných na vyplácanie náhrad. V sadzbe príspevku sú náležite zohľadnené fázy stability bankového sektora, fáza hospodárskeho cyklu a vplyvy určovaných príspevkov na stabilitu bankového sektora Slovenskej republiky, a to na základe údajov zistených Národnou bankou Slovenska;
- súhrnnej rizikovej váhy pre danú konkrétnu banku, ktorá vyjadruje rozdiely v rizikách, ktoré vznikajú bankám;

- priemerného stavu krytých vkladov v príslušnej banke za kalendárny rok, ktorý bezprostredne predchádza kalendárnemu roku splatnosti ročného príspevku a od
- vyrovnávacieho koeficientu.

Do roku 2016 závisela výška ročného príspevku bánk do Fondu ochrany vkladov len od stanovenej percentuálnej sadzby príspevku a od hodnoty chránených vkladov v banke, a to podľa priemerného stavu vkladov za predchádzajúci štvrtrok pred dňom splatnosti ročného príspevku alebo príslušnej splátky z ročného príspevku. Ročné príspevky banky uhradili v pravidelných štvrtročných splátkach, vždy najneskôr do 20. dňa prvého mesiaca kalendárneho štvrtroka, čím sa finančná záťaž v danom roku rovnomerne rozložila, a teda banky vo svojich priebežných účtovných závierkach nevykazovali jednorazový prudký nárast nákladov. Na rozdiel od stavu po roku 2016, kedy sú príspevky do Fondu ochrany vkladov splatné jednorazovo najneskôr do 15. júna príslušného kalendárneho roka, za ktorý sa majú platiť.

V roku 2016, kedy sa po prvý krát do Fondu ochrany vkladov platili diferencované príspevky zohľadňujúce rizikový profil danej banky, bola jednotná sadzba príspevku CR stanovená na úrovni 0,03 %, čo je rovnaké percento aké bolo stanovené pre výpočet ročných príspevkov bánk z hodnoty chránených vkladov pre rok 2015. Banky v roku 2016 uhradili do Fondu ochrany vkladov ročný príspevok vo výške 9,4 mil. eur., čo predstavuje nárast o 0,8 mil. eur (9,3 %) oproti roku 2015. Tento nárast bol spôsobený jednak zvýšením stavu chránených vkladov oproti roku 2015 o 2,19 mld. eur, t. j. o 5,5 % a jednak aj zmenou metodiky výpočtu. V roku 2017 poklesla jednotná sadzba príspevku CR oproti roku 2016 na 0,01 %, čo spolu so zmenou rizikových profilov bánk spôsobilo aj pokles príspevkov do Fondu ochrany vkladov o 6,43 mil. eur (pokles o 68,4 %) oproti roku 2016.

Povinné príspevky do Fondu ochrany vkladov významnou mierou ovplyvňujú finančnú situáciu každej zo zúčastnených bánk. Veľkou nevýhodou nového systému výpočtu povinných príspevkov sú premenné, ktorých výšku je pre banky veľmi náročné vopred predikovať, a teda ju aj zakomponovať do svojich finančných plánov. Navyše lehota na stanovenie výšky ročného príspevku Fondom ochrany vkladov na príslušný kalendárny rok je stanovená až do 1. apríla kalendárneho roka, za ktorý sa daný príspevok má platiť. Do roku 2016 stanovoval Fond ochrany vkladov výšku ročného príspevku na príslušný rok najneskôr do 20. decembra predchádzajúceho roka. Takže jedinou konštantnou premennou, ktorú je možné pri výpočte príspevku podľa novej metodiky s dostatočnou mierou istoty zakomponovať do finančného plánovania je jednotná sadzba príspevku, ktorá nemôže byť podľa zákona o ochrane vkladov nižšia ako 0,01 % zo sumy chránených vkladov v príslušnej banke. Na druhej strane je metodika výpočtu povinných ročných príspevkov do Fondu ochrany vkladov zohľadňujúca rizikový profil každej konkrétnej banky podľa nášho názoru spravodlivejšia, vzhľadom k tomu že banky s vyšším rizikovým profilom platia do Fondu ochrany vkladov vyššie príspevky.

Literatúra

- [1] Fond ochrany vkladov: Všeobecné podmienky vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné bankové vklady, 12. októbra 2011.
- [2] Horvátová, E., Tkáčová, D., Belás, J., & Korauš, A. (2010). *Operácie komerčných bank*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM.
- [3] Prisecaru, P. (2014). Banking union - an European project with certain success prospects. 1ST INTERNATIONAL CONFERENCE 'ECONOMIC SCIENTIFIC RESEARCH - THEORETICAL, EMPIRICAL AND PRACTICAL APPROACHES', ESPERA 2013. Book Series: Procedia Economics and Finance, Volume: 8, Pages: 582-589. Registrovaný: Web of Science.
- [4] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/49/EÚ o systémoch ochrany vkladov.

- [5] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ o riešení krízových situácií finančných inštitúcií.
- [6] Tkáčová, D., Belás, J., Horvátová, E., Chovancová, B. & Malacká, V. (2017). *Finančné trhy a bankovníctvo*. Praha : Wolters Kluwer.
- [7] Usmernenie Fondu ochrany vkladov č. 1/2016 Metodika výpočtu ročných príspevkov bánk do Fondu ochrany vkladov.
- [8] Zákon NR SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.